

Samfundet S:t Erik
Stockholm

Mark- och Miljödomstolen
Stockholms stadsbyggnadskontor
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

ÖVERKLAGANDE

2021-02-28

Överklagande av detaljplan för Marievik 15 m fl, Liljeholmen, Dp 2010-14465

Samfundet S:t Erik vidhåller synpunkterna i sina tidigare yttranden från samråd och efterföljande granskningar (se bilagor), och hemställer att kommunfullmäktiges beslut av den 1 februari 2021 om ett antagande av detaljplanen för Marievik 15 m fl i stadsdelen Liljeholmen (Dp 2010-14465) upphävs. Samfundet vill framhålla följande:

Skalförskjutningen bryter mot stadsbildens vedertagna skala

I PBL 2 kap 6 § uttrycks att bebyggelse och byggnadsverk ska utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av god helhetsverkan. Förslaget markanta skalförskjutning med det föreslagna klustret av tornbyggnader i upp till 32 våningars höjd är ett brott mot vedertagen skala som i strid mot intentionerna i PBL kommer att medföra negativa konsekvenser för närområdet, stadslandskapet och stadens silhuett med fronten mot vattenrummet.

Vidare påverkas enligt Miljöbalken 3 kap 6 § kulturmiljövårdens riksintresse *Stockholms innerstad med Djurgården* negativt i flera avseenden då skalförskjutningen blir synlig på stort avstånd och påverkar upplevelsen av stadens topografi och vyerna från flera av viktigaste utsiktspunkterna.

Föreslagna rivningar är oförenliga med kravet på god hushållning med resurser

I planförslaget norra del rivs ett flertal byggnader från 1980-talet, vilket inte är förenligt med kravet på en god hushållning av resurser vare sig ur ett kulturmiljö- eller hållbarhetsperspektiv och strider mot preciseringen av det nationella miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö* och det av riksdagen antagna arkitekturpolitiska målet *Politik för gestaltad miljö* (2017/18:110) samt kulturmiljölagstiftningen, bl a PBL 9 kap 34 §.

Stor förlust av stora kulturhistoriska värden

Några av Marieviksområdets befintliga byggnader utgör exempel på högkvalitativ postmodernistisk arkitektur och representerar en viktig årsring i Stockholms bebyggelsehistoria som riskerar att uttraderas. Huvudnumret är den grönklassificerade kontorsbyggnaden M 15, som med få motsvarigheter utgör en exceptionell exponent för 1980-talets postmodernism, men som likafullt är en av de byggnader som rivs i förslaget.

Det få kvarvarande byggnaderna från epoken omgestaltas överlag med kraftiga om-, till- och påbyggnader, såsom exempelvis det grönklassificerade s k Modehuset (M 19) och det high-tech-inspirerade kontorshuset M 29, tvärt emot kraven i PBL 8 kap 13, 14 och 17 §§ att byggnader inte får förvanskas och att underhåll och ändringar ska anpassas såväl till omgivningens karaktär som byggnaders kulturhistoriska värde.

Maximal exploatering på bekostnad av parker och friytor m m

Samfundet S:t Erik anser att det kan vara möjligt med en förtätning i området. Men den extremt höga exploateringsgraden medför minimala ytor för lekplatser och förskolegårdar och en brist på grönytor som omöjligen kan kompenseras av grönskande takterrasser. Förskolegårdarnas begränsade friyta om 10 kvm/barn, dvs en bra bit under den generella rekommendationen om 20–40 kvm/barn, är oacceptabel, speciellt som gårdarna delas med de boende och det dessutom råder stor brist på lättillgängliga grönområden i närområdet.

Ljusförhållandena är en annan viktig kvalitativ aspekt som vad beträffar gaturummen och de kombinerade bostads- och förskolegårdarna är långt ifrån optimala på grund av den höga täta bebyggelsen.

Samfundet S:t Erik hemställer att detaljplanen upphävs med hänvisning till ovan redovisade synpunkter och efterlyser en övergripande stadsplanemässig och arkitektonisk genomlysning av vad området och staden generellt tål i skala och exploatering.

För Samfundet S:t Erik

Monica Andersson
Ordförande

Laila Reppen
Sekreterare

Lotta von Liewen Wistrand
Antikvarie

Bilaga:

1. Yttrande granskning 2, *Marievik 15 m fl i stadsdelen Liljeholmen i Stockholm, S-Dp 2010-14465*, 2020-08-20
2. Yttrande granskning 1, *Marievik 15 m fl i stadsdelen Liljeholmen i Stockholm, S-Dp 2010-14465*, 2019-10-15
3. Yttrande *Samråd om förslag till detaljplan för Marievik 15 mfl i stadsdelen Liljeholmen i Stockholm, S-Dp 2010-14465*, 2016-01-28

Samfundet S:t Erik
Stockholm

Stockholms stadsbyggnadskontor
Registraturen
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

YTTRANDE
2020-08-20

Marievik 15 m fl i stadsdelen Liljeholmen i Stockholm, S-Dp 2010-14465

Planförslaget har tidigare varit på granskning under perioden 18 september till 16 oktober 2019. I denna version har förtydliganden skett vad gäller miljökvalitetsnormen för vatten, markmiljö, påseglingsrisk och buller. Planunderlaget har också kompletterats med nytt utredningsunderlag angående markmiljö och påseglingsrisk.

Samfundet St Erik finner att de föreslagna höga tornbyggnaderna, som vi anser skulle innebära ett alltför brutalt inslag i den känsliga och kulturhistoriskt intressanta miljön längs Årstavikens stränder, kvarstår även efter de förtydliganden som nu skett av förslaget. Varken skalan eller gestaltningen stämmer med den byggnadstradition som under lång tid har utvecklats längs stadens så betydelsefulla vattenrum.

Samfundet S:t Eriks kritik av föreslagen bebyggelse kvarstår.

Stadsbyggnadskontoret meddelar att om yttranden och synpunkter skickats in under föregående granskning och sakfrågorna ovan inte förändrar dessa, behöver yttrande inte skickas in på nytt. Alla tidigare inskickade yttranden och finns med i ärendets fortsatta beredning. Vi väljer trots detta att ånyo framföra vår uppfattning.

För Samfundet St Erik

Monica Andersson
Ordförande

Susanne Ingo
Vice ordförande

Laila Reppen
Sekreterare

Victor Edman
Styrelseledamot

Bilagor:

1. Yttrande granskning om förslag till detaljplan för Marievik 15 m fl i stadsdelen Liljeholmen i Stockholm, S-Dp 2010-14465, 20191015
2. Yttrande samråd om förslag till detaljplan för Marievik 15 m fl i stadsdelen Liljeholmen i Stockholm, S-Dp 2010-14465, 20160128

Samfundet S:t Erik
Stockholm

Stockholms stadsbyggnadskontor
Registraturen
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

YTTRANDE
2019-10-15

Marievik 15 m fl i stadsdelen Liljeholmen i Stockholm, S-Dp 2010-14465

Samfundet S:t Erik har i ett tidigare skede yttrat sig om detaljplanen 2016 (bilaga 1). I detta yttrande ställde sig Samfundet mycket kritiskt till de föreslagna tornbyggnaderna och framhöll att dessa ”genom sin extrema höjd och med sin accentuerade placering invid Årstavikens öppna vattenyta starkt påverkar kulturmiljön i hela Stockholm med Stockholms riksintresse för kulturmiljövården. Den delen av förslaget innebär en avgörande skalförskjutning för hela Stockholm samt ett icke önskvärt paradigmskifte i stadens arkitektoniska gestaltning.”

Trots att planen har genomgått en viss bearbetning till det bättre, kvarstår Samfundet S:t Eriks kritik i detta avseende. De föreslagna höga tornbyggnaderna skulle innebära ett alltför brutalt inslag i den känsliga och kulturhistoriskt intressanta miljön längs Årstavikens stränder. Varken skalan eller gestaltningen stämmer heller med den byggnadstradition som under lång tid har utvecklats längs stadens så betydelsefulla vattenrum.

Under senare år har det blivit allt vanligare att staden tillåter rivning av relativt unga byggnader i stället för bevarande och anpassning till nya behov. Den i planen föreslagna rivningen av det grönklassade kontorshuset i M15, ritat av Anders Berg och Erik Thelaus och uppfört omkring 1980, är ett belysande exempel på denna brist på varsamhet. Både ur bevarandesynpunkt och ur hållbarhetssynpunkt vill Samfundet S:t Erik uppmana till en betydligt större återhållsamhet när det gäller sådana ingrepp i den befintliga bebyggelsen.

För Samfundet S:t Erik

Monica Andersson
Ordförande

Laila Reppen
Sekreterare

Victor Edman
Styrelseledamot

Bilaga: Samfundet S:t Eriks yttrande av 2016-01-28.

Samfundet S:t Erik
Stockholm

YTTRANDE

Stockholms stadsbyggnadskontor
Registraturen
Box 8314
104 20 Stockholm
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

2016-01-28
Dnr 2010-14465

Samråd om förslag till detaljplan för Marievik 15 mfl i stadsdelen Liljeholmen i Stockholm, S-Dp 2010-14465

Samfundet S:t Erik har tagit del av samrådsmaterialet, och vill särskilt rikta in diskussionen på de extremt höga tornbyggnader för bostadsändamål som ingår i kvarteren M15 och M22. Behovet av ett ökat bostadsbyggande i Stockholm är väl känt. Med det starka trycket på en accelererande nybyggnadstakt är det emellertid av största vikt att Stockholms stad har ett långsiktigt perspektiv för stadens utveckling och tar ansvar för förvaltandet av Stockholms kulturarv och skönhetsvärden.

Man kan i en bostadsbrist som den vi nu upplever påminna sig om tidigare epokers kraftiga behov av ett ökat byggande. Såväl när malmarna bebyggdes på sent 1800-tal som när bostadsbristen under 1920-talet skulle lösas byggdes det på mark som delvis redan användes för andra ändamål. Det kan vara försvarbart att riva äldre i och för sig bevarandevärd bebyggelse för att tillfredsställa aktuella behov och bidra till stadens utveckling. Men inte till vilket pris som helst!

Det kan samtidigt ifrågasättas om det är miljömässigt försvarbart att riva stora, relativt nya och väl fungerande kontorshus för att ge plats för ny exploatering. Samfundet S:t Erik kan trots detta ställa sig bakom de föreslagna rivningarna inom planområdet. Samfundet anser även att Marievik kan tåla en tät exploatering.

Vi ställer oss för Marievik bakom *Promenadstadens* mål "[...] att skapa täta och attraktiva stadsdelar med blandat innehåll och offentliga miljöer av hög kvalitet, samt att planera för en sammanhållen, tät och levande stadsmiljö även i närförorter. Att skapa attraktiva stråk och bättre möjligheter till rekreation vid stadens vatten är också av stor vikt."

Post- och besöksadress	Telefon	E-kontakt	Postgiro	Bankgiro	Org.nr.
Köpmangatan 5, nb 111 31 STOCKHOLM	08-21 09 24	kansli@samfundetsterik.se www.samfundetsterik.se	15 70 57 - 1	820-1550	80 2003 - 3950

Vad som däremot är högst olämpligt i planförslaget är den mycket markanta skalförskjutning och stadsomdaning som ansamlingen av de olika höga husen med sina cirka 20 till 38 våningar innebär. Samfundet instämmer i samrådshandlingens bedömning av konsekvenserna för kulturmiljövården: ”Riksintresset för kulturmiljövården, Stockholms innerstad med Djurgården, påverkas negativt i flera avseenden trots att planområdet ligger i ytterstaden. Stockholmska särdrag som anpassningen till naturen, stadens inlopp och siluett samt vyer från viktiga utsiktspunkter berörs av den nya gruppen höga byggnader. Södermalms siluett betraktad från innerstadens centrala delar kommer att förändras. Områden där stadens topografi är särskilt tydlig och som domineras av grönska påverkas av att nya byggnader tar plats i landskapet.”

Samfundet instämmer också i samrådshandlingens kommentarer till konsekvenserna för stadsbilden: ”Motsvarigheter till planförslagets grupp av punkthus finns inte i Stockholm. Bebyggelsen förändrar stadsbilden inte endast i närområdet. Den markant ökade synligheten i staden kan vara positiv för ökad orienterbarhet men riskerar också att försvåra stadens läsbarhet. De nya byggnaderna kommer genom sin täta gruppering och höga höjd att skymma befintlig bebyggelse och påverka upplevelsen av både topografi och befintlig bebyggelse.”

Det finns andra brister i förslaget som också skulle kunna kommenteras, men de är av sådan art att de säkert går att lösa under den kommande processen. Dock kan det förefalla märkligt att barnkonsekvenserna först kommer att studeras i nästa skede.

Den viktigaste kritik som Samfundet S:t Erik vill framföra mot förslaget gäller gruppen av höga byggnader (M15 och M22), som genom sin extrema höjd och med sin accentuerade placering invid Årstavikens öppna vattenyta starkt påverkar kulturmiljön i hela Stockholm med Stockholms riksintresse för kulturmiljövården. Den delen av förslaget innebär en avgörande skalförskjutning för hela Stockholm samt ett icke önskvärt paradigmskifte i stadens arkitektoniska gestaltning.

Samfundet S:t Erik hemställer att detaljplaneförslaget avslås.

Samfundet S:t Erik

Monica Andersson
Ordförande

Laila Reppen
Sekreterare

Victor Edman
Styrelseledamot

Post- och besöksadress	Telefon	E-kontakt	Postgiro	Bankgiro	Org.nr.
Köpmangatan 5, nb 111 31 STOCKHOLM	08-21 09 24	kansli@samfundetsterik.se www.samfundetsterik.se	15 70 57 - 1	820-1550	80 2003 - 3950